

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

תורת ההגה של לשון המקרא - 25141

תאריך עדכון אחרון 09-09-2015

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: הלשון העברית ולשונות היהודים

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): סטבן פסברג

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: steven.fassberg@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: 9:30-10:30 יום ג'

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הצגת הפונטיקה והפונולוגיה של לשון המקרא על סמך מקורות מקראיים וחז"ל-מקראיים.

מטרות הקורס:

לתאר את הפונטיקה והפונולוגיה של לשון המקרא ולהשוות עם העברית החדשה.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

היכרות עמוקה עם הפונטיקה והפונולוגיה של לשון המקרא.

דרישות נוכחות (%) :

100

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה ותרגילים כתובים

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

. מקורות ידיעותינו, 2. עיצורים, 3. תנועות, 4. מעתקי הגאים

חומר חובה לקריאה:

**י' בלאו, תורת ההגה והצורות של לשון המקרא. ירושלים תש"ע.

**ג' ברשטרסר, דקדוק הלשון העברית. תרגם מ' בן-אשר. ירושלים תשל"ב. יש מפתחות למהדורה
הגרמנית G von Grammatik Hebräisches zur Wortregister Hebräisches, Running. G.L. Bergsträsser. Hildesheim 1968.

ש' מורג, תורת ההגה והצורות של העברית, פומטקיה ופונולוגיה: שיעורי יסוד. ירושלים תשס"ט.

**ח' רבין, "עברית", אנציקלופדיה מקראית. כרך ו, עמ' 51-74. ירושלים תשל"ב.

_____, תורת ההגה של העברית המקראית. ירושלים תשל"ה.

H. Bauer - P. Leander, Historische Grammatik der hebräischen Sprache. Halle 1922.

G. Bergsträsser, Hebräische Grammatik. 2 vols. Leipzig 1918-1929. Indices by L. Running.

W. Gesenius, E. Kautzsch, A.E. Cowley, Hebrew Grammar. Oxford 1910.

****P. Joüon - T. Muraoka, A Grammar of Biblical Hebrew. Second Reprint of the Second Edition, with Corrections. Rome 2009.**

מאמרים וספרים נוספים

ע' אורנן, "השערה בדבר ההגיים הנחציים", בלשנות עברית חפ"שית 20 (תשמ"ג), עמ' 5-10.

י' בלאו, "הערות לגלגולי ההטעמה בעברית קדומה", ספר חיים שירמן: קובץ מחקרים, בעריכת ש' אברמסון וא' מירסקי, עמ' 27-83. ירושלים תש"ל.

_____, "על גלגוליה של החלשת הגרוניות כתופעה חיה", לשוננו מה (תשמ"א), עמ' 31-39.

_____, "על כרונולוגיה של חוק פיליפי", דברי הקונגרס העולמי התשיעי למדעי היהדות, חטיבה ד, כרך ראשון, עמ' 1-4. ירושלים תשמ"ו.

_____, "הערות להשתלשלותו ההיסטורית של הסגול במקרא", מחקרים בלשון ב-ג (תשמ"ז), 95-97.

_____, 137-141, (ו"תשמ) ד תעודה, "כמותיים הבדלים הטברני בניקוד התנועות המסמנות", _____,

י' בן-דוד, צורות הקשר וצורות הפסק בעברית שבמקרא. ירושלים תשנ"ה.

ז' בן-חיים, "השוא המרחף וההכפלה בעברית", לשוננו יא (תשי"א), עמ' 83-93.

_____, עברית וארמית נוסח שומרון. כרך חמישי: לשון תורה. ירושלים תשל"ז.

_____, "הרהורים על מערכת התנועות בעברית", מחקרים במקרא ובמזרח הקדמון מוגשים לשמאול ליונשטם במלאת לו שבעים שנה, בעריכת י' אבישור וי' בלאו, כרך א, עמ' 95-105. ירושלים, תשל"ח.

****** _____, "בשולי חוק פיליפי", לשוננו נג (תשמ"ג), עמ' 113-120.

י"ג גומפרץ, מבטאי שפתנו: מחקרים פוניטיים-היסטוריים. ירושלים תשי"ג.

א' גרבל, "מעמדם הפונימי של השווא, של החטפים ושל בגדכפ"ת הרפויות בעברית המסורתית", לשוננו כ"ג (תשי"ט), עמ' 152-155.

י' יהלום, "הניקוד הארצישראלי: המחקר והישגיו", לשוננו נב (תשמ"ח), עמ' 112-143.

י' יבין, "שינוי איכות של חטפים", לשוננו מד (תש"ם), עמ' 163-184.

_____, "משמעות סימן הדגש בניקוד הטברני 'המורחב'", מחקרי לשון מוגשים לזאב בן-חיים בהגיעו לשיבה, בעריכת מ' בר-אשר ואחרים, עמ' 293-308. ירושלים תשמ"ג.

_____, מסורת הלשון העברית המשתקפת בניקוד הבבלי. ירושלים תשמ"ה.

א' לאופר, "ההגאים הלועיים", מחקרים בפונטיקה, דברי האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים. כרך שביעי, עמ' 30-66. ירושלים תשמ"ז.

_____, "לדרכי תיאור הנחציות בעברית ובערבית", מחקרים בלשון ב-ג (תשמ"ז), עמ' 423-438.

י' ליבס, "שבע כפולות בגד כפרת: על הריש הכפול ועל רקעו של ספר יצירה", תרביץ סא (תשנ"ד), עמ' 237-247.

_____, "תשובה (לטענות שלמה מורג על מאמרי 'שבע כפולות בג"ד כפר"ת: על הריש הכפול ועל רקעו של "ספר יצירה")', תרביץ סג (תשנ"ד), עמ' 143-144.

י' לרנר, "ערעור העיצורים הגרוניים במערכת הפועל הטברנית", לשוננו מז (תשמ"ג), עמ' 155-157.

ש' מורג, "שבע כפולות בגד כפרת", ספר טור-סיני: מאמרים בחקר התנ"ך, בעריכת מ' הרן וב"צ לוריא, עמ' 285-300. ירושלים תש"ך.

_____, "על 'שבע כפולות בג"ד כפר"ת' ב'ספר יצירה' ועל 'שרי'-'שרה' ו'אברם'-'אברהם'", תרביץ סג (תשנ"ד), עמ' 135-142.

_____, העברית שבפי יהודי תימן. ירושלים תשכ"ג.

ד' סיון, "חיוג היה הוגה קמץ ספרדי", לשוננו נג (תשמ"ט), עמ' 90-92.

*ד' סיון וא' קימרון, "חילופי התנועות פתח וחיריק בהברה סגורה לא-מוטעמת בעברית המקראית ושאלת חוק ההידקקות", לשוננו נט (תשנ"ו), עמ' 7-38.

**קוטשר, "מחקר השמית הצפונית-מערבית בימינו", מחקרים בעברית ובארמית. ירושלים תשל"ז, עמ' רעט-רצ.

*א' קימרון, "חילופי צירי/פתח בעברית המקראית", לשוננו נ (תשמ"ו), עמ' 77-101.

_____, "הוספות למאמר חילופי צירי/פתח בעברית המקראית", לשוננו נ (תשמ"ו), עמ' 247-249.

**_____, "חילופי צירי/פתח ו'חוק פיליפי'", לשוננו נו (תשנ"ב), עמ' 111-115.

ח' רבין, "התנועות הקטנות בעברית הטברנית", ספר טור-סיני: מאמרים בחקר התנ"ך, בעריכת מ' הרן וב"צ לוריא, עמ' 169-206. ירושלים תש"ך.

**_____, "שמית והשתקפויותיה בעברית", תרביץ ל (תשכ"א), עמ' 99-111.

ש' שרביט, "נסוגת תנועה לפני גרונית", לשוננו נא (תשמ"ז), 169-171.

F.R. Blake, "The Hebrew Hatephs," Paul Haupt Anniversary Volume, pp. 329-343. Baltimore 1926.

-
- _____, "The Origin and Development of the Hebrew Daghes," *Journal of Biblical Literature* 62 (1943) 89-107.
- _____, "The Apparent Interchange between a and i in Hebrew," *Journal of Near Eastern Studies* 9 (1950) 76-83.
- _____, "Pretonic Vowels in Hebrew," *Journal of Near Eastern Studies* 10 (1951) 243-255.
- J. Blau, "Hebrew Stress Shifts, Pretonic Lengthening, and Segolization: Possible Cases of Aramaic Interference in Hebrew Syllable Structure," *Israel Oriental Studies* 8 (1978) 68-71.
- _____, "On Pausal Lengthening, Pausal Stress Shift, Philippi's Law, and Rules Ordering in Biblical Hebrew," *Hebrew Annual Review* 5 (1981) 1-13.
- A. Dotan, "Deviation in Geminization in the Tiberian Vocalization," *Estudios Masoreticos dedicados a Harry M. Orlinsky (V Congreso de la IOMS)*. Ed. Emilia Fernandez Tejero., pp. 63-77. Madrid 1983.
- A. Faber, "On the Origin and Development of Hebrew Spirantization," *Mediterranean Language Review* 2 (1986) 189-224.
- _____, "On the Nature of Proto-Semitic *l," *Journal of the American Oriental Society* 19 (1989) 33-36.
- W.R. Garr, *Dialect Geography of Syria-Palestine, 1000-586 B.C.E.* Philadelphia 1985.
- _____, "Pretonic Vowels in Hebrew," *Vetus Testamentum* 37 (1987) 129-153.
- _____, "The Seghol and Segholation in Hebrew," *Journal of Near Eastern Studies* 48 (1989) 109-116.
- J. Greenberg, "The Patterning of Root Morphemes in Semitic," *Word* 6 (1950) 162-181.
- Z. Harris, *Development of the Canaanite Dialects.* New Haven 1939.
- P.E. Kahle, *The Cairo Geniza*, 2nd ed. Oxford 1959.
- G. Khan, "Vowel Length and Syllabic Structure in the Tiberian Tradition of Biblical Hebrew," *Journal of Semitic Studies* 32 (1987) 23-82.
- T.O. Lambdin, "Philippi's Law Reconsidered," *Biblical and Related Studies Presented to Samuel Iwry*. Winona Lake, Indiana 1985, pp. 135-145.

A. Sperber, "Hebrew Based upon Greek and Latin Transliterations," Hebrew Union College Annual 12-13 (1937-38) 103-274.

ביבליוגרפיה כללית

A. Sáenz-Badillos, *A History of the Hebrew Language*. Tr. J. Elwolde. Cambridge 1993.

N. Waldman, *The Recent Study of Hebrew: A Survey of the Literature with Selected Bibliography*. Cincinnati 1989.

**E.Y. Kutscher, *A History of the Hebrew Language*. Jerusalem 1982.

העברית שבמגילות ממדבר יהודה

י' קוטשר, הלשון והרקע הלשוני של מגילת ישעיהו השלמה ממגילות ים המלח. ירושלים תשי"ט.

א' קימרון, דקדוק הלשון העברית של מגילות מדבר יהודה. עבודת דוקטור, האוניברסיטה העברית בירושלים 1976.

E. Qimron, *The Hebrew of the Dead Sea Scrolls*. Atlanta 1986.

מילונים

ש' ליונשטם בהשתתפות י' בלאו ומ"צ קדרי, אוצר לשון המקרא: קונקורדנציה שלמה, מלון עברי ואנגלי. כרך א: א-אתרים (1957), כרך ב: ב-ושתי (1959), כרך ג: זאב-טרפה (1968). ירושלים.

F. Brown, S.R. Driver, C.A. Briggs, *Hebrew and English Lexicon of the Old Testament*. Oxford 1907 (&eq; BDB). See also B. Einspahr, *Index to Brown, Driver & Briggs Hebrew Lexicon*. Chicago 1976.

W. Gesenius, *Hebräisches und aramäisches Handwörterbuch über das Alte Testament* 18. Ed. R. Meyer - H. Donner. Berlin. Vol. 1: ג-א (1987), Vol. 2: ד-י (1995).

L. Koehler, W. Baumgartner, et al., *The Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament*. Tr. and ed. by M.E.J. Richardson. 4 vols. Leiden 1994-1999.

חומר לקריאה נוספת:

S. Morag, "The Vocalization of Codex Reuchlinianus," *Journal of Semitic Studies* 4 (1959) 216-237.

E.J. Revell, "Nesiga and the History of the Masorah," Estudios Masoreticos dedicados a Harry M. Orlinsky (V Congreso de la IOMS). Ed. Emilia Fernandez Tejero, pp. 37-47. Madrid 1983.

, *The Affricated ê in the Semitic Languages*. New York 1982.

[illegible][illegible]

נ"ה טור-סיני, "מבטא האותיות בגדכפ"ת הדגושות והרפויות בתקופות לשוננו", הלשון והספר. כרך ראשון, עמ' 165-174. ירושלים תשי"ד.

E. Brønno, Studien über hebräische Morphologie und Vokalismus auf Grundlage der Mercatischen Fragmente der zweiten Kolumne der Hexapla des Origenes. AKM 28. Leipzig 1943.

G. Khan, "Tiberian Hebrew Phonology," *Phonologies of Asia and Africa*, ed. A.S. Kaye, 1:85—102. Winona Lake 1997.

G. Lisowsky, Die Transskription der hebraeischen Eigennamen des Pentateuch in der Septuagint. Basel 1940.

C. Siegfried, "Die Aussprache des Hebräischen bei Hieronymus," ZAW 4 (1884) 34-83.

A. Sperber, "Hebrew Based upon Greek and Latin Transliterations," *Hebrew Union College Annual* 12-13 (1937-38) 103-274.

ביבליוגרפיה כללית

A. Sáenz-Badillos, *A History of the Hebrew Language*. Tr. J. Elwolde. Cambridge 1993.

N. Waldman, *The Recent Study of Hebrew: A Survey of the Literature with Selected Bibliography*. Cincinnati 1989.

**E.Y. Kutscher, *A History of the Hebrew Language*. Jerusalem 1982.

העברית שבמגילות ממדבר יהודה

י' קוטשר, הלשון והרקע הלשוני של מגילת ישעיהו השלמה ממגילות ים המלח. ירושלים תשי"ט.

א' קימרון, דקדוק הלשון העברית של מגילות מדבר יהודה. עבודת דוקטור, האוניברסיטה העברית בירושלים 1976.

E. Qimron, *The Hebrew of the Dead Sea Scrolls*. Atlanta 1986.

מילונים

ש' ליונשטם בהשתתפות י' בלאו ומ"צ קדרי, אוצר לשון המקרא: קונקורדנציה שלמה, מלון עברי ואנגלי. כרך א: א-אתרים (1957), כרך ב: ב-ושתי (1959), כרך ג: זאב-טרפה (1968). ירושלים.

F. Brown, S.R. Driver, C.A. Briggs, *Hebrew and English Lexicon of the Old Testament*. Oxford 1907 (&eq; BDB). See also B. Einspahr, *Index to Brown, Driver & Briggs Hebrew Lexicon*. Chicago 1976.

W. Gesenius, *Hebräisches und aramäisches Handwörterbuch über das Alte Testament* 18. Ed. R. Meyer - H. Donner. Berlin. Vol. 1: ג-א (1987), Vol. 2: ד-י (1995).

L. Koehler, W. Baumgartner, et al., *The Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament*. Tr. and ed. by M.E.J. Richardson. 4 vols. Leiden 1994-1999.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 80 %

הרצאה 0 %
השתתפות 0 %
הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 20 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:
אין צורך למידע נוסף